

Slovenski dom

Stev. 178.

V Ljubljani, ponedeljek 8. avgusta 1938.

Leto III

„Kmečki dom nam je ohranil slovensko besedo“

Tabora slovenskih kmetov na Brezjah se je udeležilo 15.000 ljudi

Brezje, 8. avgusta. Voditelj slovenskega naroda notranji minister dr. Anton Korošec, je spregovoril slovenskemu kmetu takole:

Dragi kmetje in kmetice!

Dovolite mi, da kot boter ravnokar blagoslovljene zastave Kmečke zveze spregovorim par besed. Nihče pa ne sme pričakovati, da bom govoril o dnevni politiki, to pa zato, ker je Kmečka zveza nepolitična stanovska organizacija in se v njenem okviru ne moremo pečati z dnevnimi političnimi in strankarskimi stvarmi.

S tem, da Kmečka zveza ni dala svoje lepe zastave samo razviti, ampak jo je dala tudi blagosloviti, je dovolj jasno pokazala, v kakem razmerju hoče biti in živeti do Boga in do svoje Cerkve. Mi ji samo čestitamo, da je pogumno ubrala pot svojih dedov in pradedov.

Kmečka zveza tudi nikdar ne bo pozabila na svoje svete dolžnosti napram slovenski zemlji in slovenski domovini. (Burno odobravanje.) V kmečkih domovih se je vedno slovensko molilo, slovensko prepevalo, slovensko govorilo. Slovenski kmečki dom nam je ohranil slovensko besedo. V naših mestih in trgih je bilo vedno dovolj veterinjakov, ki so se ali iz koristoljubja ali iz pomanjkanja moralne odgovornosti obesili na vrat močnejšim narodom. Ti, slovenski kmet, si stal vedno tiho in ponosno na braniku slovenske besede, ob Tvojem domu so se odbili vsi valovi močnejših narodov. Temu, slovenski kmečki dom, se imamo danes zahvaliti, da nismo že davno izginili v tujih valovih in da smo ohranili svojo slovensko besedo. (Dolgotrajno viharno odobravanje.)

Odkar je slovenski kmet prišel v svojo narodno državo kraljevino Jugoslavijo, vedno je bil neomajno zvest svoji narodni državi, svoji narodni dinastiji in svojemu kralju. (Navdušenje, dolgotrajne ovacije Nj. Vel. kralju Petru II. in vsej kraljevski hiši.) Pred leti se je vršil proti slovenskemu kmetu zloglasni šenčurski proces. Od strankarske strasti zaslepljeni protivniki so hoteli diskreditirati nacionalno in patriotsko prepričanje našega kmeta. Danes njihovi klevetam nihče na svetu več ne verjame. (Burno pritrdjevanje.) Vidite, ti slovenski kmečki mučeniki, ti od trpljenja po sodnih dvoranih in zaporih izmučeni slovenski kmetje, oni stoje danes tukaj med nami. (Burni klici: Bog živi šenčurske mučenike!) pod ponosno viharajočimi jugoslovanskimi zastavami, v dokaz vsemu svetu, da niti klevete, niti zapiranje, niti zapor niso omajali njihovega nacionalnega in patriotskega prepričanja. (Viharno odobravanje.) Smelo lahko trdimo, ako kje, v vrstah slovenskega kmeta je še značaj doma. (Burno pritrdjevanje.) Bog ne daj, da bi prišlo do vojske! Modra roka našega priljubljenega kneza namestnika Pavla (Navdušenje ovacije knezu namestniku) dela z vsemi naporami za mir z vsemi našimi sosedi. Ali, če bi bilo treba braniti našo domovino, tedaj bodo kmeti fantovski odseki gotovo najboljši frontovski odseki in slovenski kmetje dika jugoslovanske vojske. (Viharno pritrdjevanje in klici: Živela slovenska vojska!)

Danes, ko tako sijajno in veličastno in z ogromno udeležbo iz vseh krajev in kotov slavite svoj kmeti dan, mislim, da moram obesiti na veliki zvon eno prelepo lastnost slovenskega kmeta, to je njegova pismenost, to je njegova kultura. Naša ljubezen do napredka in šole nam je rodila dejstvo, da nimamo analifabetov med kmeti, da zna vsakdo na kmetih čitati. Zato imamo v vsaki slovenski družini vsaj en list, a družin imamo v dravski banovini 235.000. V vsaki kmečki hiši imamo vsaj malo knjižnico, v vsaki občini povprečno vsaj do pet različnih nepolitičnih, kulturnih in nacionalnih društev. Mi nosimo vse prave znake kulturnih in nacionalnih ljudi. (Dolgotrajno odobravanje. Klici: Živio dr. Korošec, naš voditelj!)

Dobro je, da ima kmečki stan v dravski banovini toliko kulture. Njemu je nje posebno treba, ker so njegovi problemi kaj težki. Tri četrtine slovenskih kmečkih gospodarstev ima samo do 10 ha zemlje. In zato zija pred nami problem, kako na malih kmečkih posevstih prehranjevati velike družine. Tukaj se bo morala

uveljaviti biološka opravičenost našega zadržanja, ki je zdaj zopet likvidno, in upamo, v lepem normalnem razmahu.

Zadnja leta se je za kmeta zopet vsaj nekaj storilo. Znižala so se davčna bremena, začela se je izredno težka in zamotana likvidacija kmečkih dolgov, vpustila likvidnost samoupravnih denarnih zavodov in naše Zdržne zveze. Kmetu se je dal nov zakon o gospodarskih zadrugah in ena ustanova izredne važnosti — to je vpeljala Kmetijskih zbornic, ki bodo, ako se bodo dobro vodile, bodoče voditeljice za interese kmečkega stanu. Velikega pomena za kmeta je tudi nova šestletka za javna dela in državno obrambo v iznosu štirih milijard.

Vse polno novih kmečkih vprašanj stoji pred durmi kmečkega stanu, ki se bodo morala rešiti. Vlada je vedno voljna, da stori tudi napram kmetu svojo dolžnost. (Živela vlada!)

Zdaj pa mislim, da ne smem več govoriti, da drugim ne vzamem ne časa ne stvarine.

Samo nekaj naj Vam še povem. Bo kratko, toda važno. Ako vas država letos ali drugo leto pokliče na volitve, potem se spomnite tistih ljudi, ki so vam prirajali šenčurske procese, ki so vas tlačili v temne zapore, ki so vam hoteli odvzeti nacionalno in patriotsko čast, in spomnite se onih ljudi, ki so vedno stali zvesto v vaši sredini in po svojih skromnih močeh delali za vaš napredek in za vaše blagostanje.

Zdaj pa končujem in kličem: Živela Kmečka zveza, živeli slovenski kmetje in kmetice, živeli vsi jugoslovanski kmečki narod! Bog živi!

Brezje, 7. avgusta.

Kmečka zveza, najmočnejša slovenska organizacija, je priredila pri svetišču Marije Pomagaj na Brezjah svoj prvi kmečki tabor, zbor, ki je združil v silni manifestaciji tisoče slovenskih kmečkih mož in žena. Vlaki so v Otočah obstajali, silne množice so izstopale in romale kakor procesija za procesijo na bližnje Brezje. Čvet slovenskega naroda, njegova najmočnejša opora in jedro, slovenski kmet je prihajal, da bi se poklonil svoji močnejši Priprošnjici. Iz vseh naših krajev so prihajala številna zastopstva.

Rimska procesija

Ze sobotno popoldne se je zbrala na Brezjah velika množica, ki je štela dobrih 5000. Živahen vrvež je zajel Brezje. Od težkega dela na polju zgarani ljudje so hodili okrog hiš, posedali po tralah, se razgovarjali in seznanjali. Pozno, ko se je že naredila temna noč, je pričela prelepa procesija. Naši ljudje so nosili prižgane bakle ter šli v sprevedu po vasi in se vrnili k cerkvi. Potem so tisti, kolikor jih je dobilo prostora v cerkvi, prešli noč v molitvi za svoje drage, ki so ostali doma, za hišo ni za polje, drugi pa so prenočili v bližnjih hišah ali pa kar pod milim nebom. Dolgo časa se Brezje niso mogle pomiriti. Noč je potekala naglo in kmalu se je pričel novi, veliki dan prvega kmečkega tabora.

Nedeljski tabor

V nedeljo se je zbrala 15.000 glava množica. Ljudje so prihajali z vlaki, z avtobusi, z vozovi, na kolesih ni peš. Okrog desetih dopoldne je bil ves veliki prostor pred cerkvijo prenapolnjen. Zborovališče je bilo okrašeno z mlaji in državnimi zastavami. Tik ob cerkvi je bila postavljena tribuna za številne odličnike, ki so bili prišli počastiti to veliko prireditve slovenskega kmečkega ljudstva. Prelepo je bil okrašen oltar. Med odličniki moramo omeniti predvsem zastopnika Nj. Vel. kralja, Nj. kralj. Visočanstva kneza-namestnika Pavla in kneginje Olge, g. podpolkovnika Pavla, voditelja slovenskega naroda g. dr. Antona Korošca, min. dr. Krčka, bana dr. Natlačenca za gospo, senatorja dr. Kulovca, prevz. ljubljanskega škofa dr. Gregorja Rožmana, belgrajskega nadškofa dr. Ujčića, predsednika Kmečke zveze g. Brodarja, radovljanskega okrajnega glavarja dr. Vrečarja, pljuškega okrajnega načelnika dr. Vidica, predsednika Zupanske zveze g. N. Novaka, predsednika Kmečke zveze g. Stebloznika, predsednika Prosvetne zveze g. dr. Lukmana in predsednika mariborske PZ dr. Josipa Hohnjeja in druge. Tabora pa se je udeležilo tudi znameniti angleški strokovnjak za kmetijstvo g. Stanley Jones, profesor na brisovski univerzi.

(Nadaljevanje na drugi strani.)

Na sovjetsko mandžurski meji vse prej kot mir!

Oboje, sovražnosti in pogajanja se nadaljujejo

Moskva, 8. avgusta. O z večeršnjim dnem je sovjetska vlada izdala prikratkajno vojno poročilo, v katerem poroča, da so z uspehom odvrgli japonski napad. Poročilo pravi, da so večeraj Japonci pričeli streljati na sovjetsko ozemlje iz postojank, ki leže za jezerom Čanči. Veliko število topov različnih kalibrov je bilo postavljenih v akcijo, med njimi tudi težka artiljerija, ki je obstreljevala sovjetsko ozemlje. Istočasno pa je poskušala japonska pehota prodreti sovjetske postojanke, pa so naleteli na hud odpor. Sovjetsko topništvo je preprečilo prodiranje japonskih čet. Vsa bitka je trajala nad dobre tri ure in konec četrte ure so utihnili japonski topovi. Sovjetska pehota, podpirana od letal, je izvedla protinapad in očistila vse ozemlje od japonskih čet. Kakor poročajo Sovjeti, so zavzeli ponovno mesto Čangkuifeng, kjer so se utrdili proti novim japonskim napadom.

Tokio, 8. avgusta. o. Danes zjutraj so ruske čete ponovno poskušale vdreti na japonsko ozemlje. Japonsko vojno poročilo pravi, da je uspelo ruskim četam zavzeti le nekoliko sto metrov, nikakor pa ni resnica, da so zavzeli

Čangkuifeng. Podrobna poročila manjkajo, pač pa govore o velikih izgubah na obeh straneh.

Moskva, 8. avgusta. o. Večraj popoldne je japonski poslanik Šigemicu obiskal sovjetskega komisarja Litvinova, kjer sta se dalj časa razgovarjala o incidentu na Daljnem vzhodu. Noben službeni komunikacije pa še ni bil izdan o teh razgovorih. Poročila izven vladnih krogov pravijo, da tudi ti razgovori ne bodo uspešni, to pa zaradi tega, ker se je svoj čas sovjetski komisar Litvinov izrazil, da je sovjetska vlada pripravljena na pogajanje z Japonci samo v tem primeru, če Japonci umaknejo svojega zadnjega vojaka z njihovega ozemlja.

Sovjeti odklonili japonske ponudbe?

Tokio, 8. avg. o. O večeršnjih razgovorih med japonskim poslanikom Šigemieujem in sovjetskim komisarjem Litvinovim ni bilo izdano nobeno službeno poročilo. Časopisje pa poroča, da je komisar Litvinov zavrnil japonske predloge, v katerih so Japonci ponujali sledeče: 1. takojšnje ustavitve sovražnosti; 2. da zadržijo vse dosedanje postojanke za časa pogajanj.

Katoliški esperantisti vsega sveta zborujejo v Ljubljani

Ljubljana, 8. avgusta.

Naše mesto je te dni prizorišče obsežnega mednarodnega kongresa katoliških esperantistov, ki ga je priredila Mednarodna zveza katoliških esperantistov. V okviru tega kongresa pa je pripravljenih v Ljubljani več prireditiv, od kateri je ena najbolj pomembnih

umetniška razstava

ki jo je v Jakopičevem paviljonu aranžiral g. Anton Kos in na kateri razstavljajo vsi slovenski likovni umetniki od Karle Bulovec do Frana Zupana. K otvoritvi te razstave se je zbralo mnogo odličnega občinstva, predvsem pa zastopniki domačih oblasti in ustanov ter zastopniki tujih esperantistov. V imenu pripravljalnega odbora je pozdravil vse navzoče, zlasti pa bana M. Natlačenca kot častnega predsednika te razstave, tajnik, za njim pa je govoril Ivan Vavpotič, ki je v kratkih besedah raztolmačil razstavo in omenil umetnike, ki na tej razstavi razstavljajo. Nato je ban dr. Natlačenca odprl razstavo in imel ob tej priliki daljši govor, v katerem je najprej pozdravil tuje goste, nato pa povedal, da so hoteli prireditelji pokazati slovensko kulturo prav z upodabljanjem umetnosti, ki je nekako mednarodna, ker ni vezana na jezik in meje. Dejal je, da je to gotovo pot, ki najzanesljiveje vodi do tega, da bodo zastopniki tujih narodov naš narod pravilno spoznali in ga tudi

vzljubili. Z željo, da bi se to zgodilo, je nato zaključil govor.

Otvoritev kongresa

Na predvečer otvoritve so se zbrali zastopniki 11 držav na sestanku, ki ga je vodil predsednik ljubljanskega esperantistov kluba gosp. Sterle. Udeležence je nagovoril tajnik kluba Vahen, član ljubljanskega narodnega gledališča Skrbinek, pa je nato dovršeno podal nekaj recitativ v esperantu.

V nedeljo zjutraj pa je bila v stolnici slovesna služba božja, ki jo je imel prevzvišeni škof dr. Rožman, pridigoval pa je v esperantskem jeziku zastopnik italijanskih katoliških esperantistov p. Carolli. Ob desetih dopoldne pa je bila slavnostna otvoritev kongresa v franciškanskim dvorani.

Otvoritve se je udeležilo veliko odličnikov, kongres pa je začel predsednik Zveze jugoslovanskih

Prvi tabor Kmečke zveze na Brezjah

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Pridiga škofa dr. Rožmana

Zvonovi so zapeli in že so iz cerkve prinesli k oltarju čudodelno podobno brezjanske Matere božje. Za podobo sta korakala oba visoka cerkvena kneza. Takoj potem je stopil pred oltar ljubljanski škof g. dr. Gregor Rožman, ki je imel globoko zasnovan cerkveni nagovor.

Danes se je pri Mariji Pomagaj zbral stan, ki je najmočnejši steber slovenskega naroda. Kmečki stan je tisti steber, ki je skozi stoletja držal in nosil in ohranil najdražje, kar imamo:

zemljo našo prelepo, ki nam vsakdanji kruh daje, besedo našo slovensko, ki je sladka posoda naših misli, naše kulture,

vero sveto katoliško, ki nas z Bogom veže in v večno življenje vodi po Mariji, naši preljubi Materi.

To trojno nam je kmečki stan ohranil skozi vse borbe in nevarnosti — v turških navalih, ob razdiranju lutrovske krivoverstva, v težkih časih tlačenosti.

Tudi danes se temelji zdravega kmečkega stanu majejo — kakor že mnogokrat v preteklosti. Na eni strani ogroža beg iz zemlje v industrijo obstoj močnega in zdravega kmečkega stanu, na drugi strani pa se delajo poskusi, uničiti samostojni kmečki stan ter ga nadomestiti z nekim kolektivom, ki je smrt družine in kmeta. To sta pa dva najbolj zdrava rezervarja narodove moči in bodočnosti.

Kmečki stan je najbolj naraven stan v človeški družbi. Obdelovanje zemlje je najbolj prvotno in najbolj naravno delo, ki ga je Stvarnik človeku naložil. Ko je prvega človeka ustvaril, »ga je postavil v vrlo, da bi ga obdeloval« (Gn 2, 15). Prva zapoved — življenjska zapoved človeka dana je: »Podrži si zemljo in gospoduj nad njo« (Gn 1, 28).

K temu prvotnemu delu se mora človeštvo vedno zopet vračati. Edino zemlja, pridno in pravilno obdelovana, rodi za vse svoje otroke dovolj kruha, ki ga noben obrtni ali industrijski izdelek ne more nadomestiti.

To kmečko delo, od Stvarnika ukazano in naloženo, je nenadomestljivo, je sveto in veselo. Iz božjega razodetja torej vstaja klic kmetom, zlasti kmečki mladini: Sveto je vaše kmečko delo, spoštujte ga; veselo je vaše delo, ljubite ga; nenadomestljivo je vaše delo, cenite ga visoko najprej vi sami.

Uspeh kmečkega dela je bolj kot kateregakoli drugega odvisen od božjega blagoslova. Vsak izmed vas ve iz lastne izkušnje, kar je povedal sv. Pavel: »Zatorej ni nič, kateri sadi, in nič, kateri zaliva, ampak kateri daje rast, Bog« (1 Kor 3, 7).

Zato, ob tej slovesni uri vas prosim in rotim, dragi verni kmetje, ne odganjajte božjega blagoslova od sebe in od svojega dela.

Mnogi ga odganjajo. S čim? Z bogokletjem in nedeljskim delom. Kako naj božji blagoslov spremlja delo kmeta, če se pa od povsod, iz hleva, iz njiv in travnikov, iz logov in vinogradov, s cest in potov dviga samo kletev in bogokletstvo proti nebu?

Če hočete obubožati in trdne temelje svojih družin porušiti — potem delajte ob nedeljah, da ne bo razlike med delavnikom in Gospodovim dnevom. Če pa hočete, da bi Bog blagoslovil in tudi z minljivimi dobrinami obogatil, posvečuj vestno in zvesto Gospodov dan, kajti Gospod je dejal: »S kakšno mero merite, s tako se vam bo odmerilo« (SK 6, 38). Če si ti skop do Gospoda, da se ti škoda zdi za nedeljo, da bi mu jo posvetil, bo tudi Gospod do tebe skop; če si ti radodaren do njega in mu z veseljem daš, kar v nedeljo od tebe zahteva, bo Bog še bolj radodaren do tebe, ker se Bog v radodarnosti od nikogar ne da prekositi.

Na novem praporu imate dve prošnji očenaša: Daj nam danes naš vsakdanji kruh in reši nas hudega.

Da, prav zato prosimo vsak dan: kruh za telo in dušo; varstvo pred vsem, kar je hudega. Molite in prosite tako vsak dan, a nikar z dejanjem ne odklanjate tega, za kar z besedo prosite. Ostanite, kakor vaši predniki, verni in Bogu vdani — potem boste zvesti svoji grudi, pridni v delu, trden steber vsem stanovom.

Kakor cerkev, ki jih je kmet zidal, iz vseh polj v nebo kažejo, z vseh hribov na naše delo gledajo — tako bodi vaša vera vidna v dejanju in življenju.

To naj znači vaš prapor, čigar znak sta križ in orač, t. j. molitev in delo, božji blagoslov in človeški trud.

Marija, Pomočnica naša na Brezjah, naj sprost kmečkemu stanu to živo vero, iz katere naj dela, naj uspeva in ostane tudi v bodoče trden steber

za častno in večno srečo. V tem smislu se posvetite Mariji ob vašem novem praporu, pred sliko njeno, od Slovencev najbolj čiščeno. Amen.

Po govoru pa je imel belgrijski nadškof g. dr. Ujčič slovesno sv. mašo, med katero je ob spremljevanju žel. godbe »Sloge« in pod vodstvom g. Ludovika Puša pela vsa množica cerkvene pesmi.

Po njegovem prekrasnem govoru je imel slovesno mašo belgrijski nadškof g. dr. Ujčič. Med svetlim opravilom je igrala železničarska godba »Sloga«. Pod vodstvom g. L. Puša pa je vsa množica pela cerkvene pesmi.

Blagoslovljena je bila zastava Kmečke zveze

Po sveti maši je škof g. dr. Rožman slovesno blagoslovil prekrasno novo zastavo Kmečke zveze. Za botra in botrico st bila minister g. dr. Anton Korošec in ga dr. Natlačenov. Dr. Korošec je po blagoslovitvi izročil zastavo predsedniku Kmečke zveze g. Brodarju s temile besedami: »Kmečka zveza! Novo zastavo stano v čast, domovini v slavo! Zastavi so se nato poklonili vsi mladinski prapori Kmečke zveze. Nato je predsednik Kmečke zveze g. Brodar prebral slovesno posvetitev slovenskih kmetov Mariji.

Marija, božja in naša Mati, slovenski kmet, združen v Kmečki zvezi, se je v svojih zastopnikih zbral danes v Tvojem največjem svetišču, ki ga imaš med nami.

Prišli smo, da se Tebi, Mati in Pomočnica, posvetimo. Vsak sam zase se Ti posvečuje in pod Tvoje močno varstvo stavlja.

Svoje družine in domove Tebi v varstvo izročamo.

Svoje otroke, najdražje, kar imamo, Tebi posvečamo: Ti jim bodi Mati, Pomočnica in Vodnica.

Svoja polja in svoje kmečko imetje Ti priporočamo, Ti izprosi blagoslov našemu delu, uspeh našim trudom, sad našim njiham, da bomo po Tvoji priprošnji vsak dan svoj vsakdanji kruh imeli, kruh ne samo za jelo, ampak tudi za dušo.

Ti, naša Mati in Pomočnica, odvrtač od nas vse nevarnosti in nesreče, prosi Svojega božjega Sina, našega Odrašenika, da nas reši vsekdar vsega hudega.

Po naših poljih in logih naj se iz naših otroško vdanih src razlega z glasom naših zvonov Tvoja slava in čast v pesmi in molitvi.

Marija, Mati in Pomočnica, Tvoji hočemo biti in Tvoji otroci ostati — ne zavrz nas ne v življenju, ne v smrti, temveč po tem življenju pokaži nam vsem Jezusa, blagoslovljeni sad Tvojega telesa. Amen.

Mati Marija, sprejmi milostno to naše posvečenje. Amen.

Zborovanje

Predsednik Kmečke zveze g. Brodar je potem otvoril zborovanje. Pozdravil je zastopnike kraljevskega doma, ki so jim množice dolgo navdušeno ploskale in klicale; izjavil je, da stanovska zveza Kmečke zveze ponovno izraža svojo sinovsko vdanost in zvestobo naši vladarski hiši. Z dolgotrajnim, viharim odobravanjem sta bili nato sprejeti vdanostni brzojavki Nj. Vel. kralju, Nj. kralji. Vis. knezu-namestniku Pavlu ter pozdravni brzojavki predsedniku vlade g. dr. Milanu Stojanoviču in ministru za kmetijstvo Slankoviču. Nato je g. Brodar pozdravil voditelja slovenskega naroda g. dr. Antona Korošca, min. dr. Krčka, bana dr. Natlačenov. Povedal je, da je mariborski škof g. dr. Tomažič nujno zadržan, da pa pošlja zborovalcem svoj škofovski blagoslov. Tudi njemu je bila poslana pozdravna brzojavka. Zahvalil se je belgrijskemu nadškofu g. dr. Ujčiču, ki je daroval sveto mašo, ter ljubljanskemu škofu g. dr. Gregorju Rožmanu. Dalje je g. Brodar pozdravil zastopnike vseh društev, ki so se udeležili tabora ter na koncu vse svoje drage stanovske tovariše in tovaršice, saj je prav njim bil ta tabor namenjen. Zaključil je z željo, naj bi bil ta dan vogelni kamen dela za lepše čase sloven kmetij.

Nato je kot prvi govoril slovenskemu kmetu g. dr. Anton Korošec. Njegov govor prinašamo v celoti na prvi strani. Neopisno so bile ovacije, ki jih je bil deležen voditelj slovenskega naroda že med posameznimi odstavki v svojem sijajnem govoru, še bolj pa ob koncu, ko so množice prestopale vzklikale Nj. Velikostojnemu kralju, knezu namestniku Pavlu, vsemu kraljevskemu domu, vladji, voditelju Slovencev dr. Korošcu, ki se je globoko ganjen nad dokazi neomajnega zaupanja,

ki ga stavi vanj najboljši del slovenskega naroda, zahvaljeval. Šele čez nekaj minut je lahko nastopil naslednji govornik ban dr. Natlačen, ki je v svojem govoru pozdravil zbrane slovenske kmete in kmetice ter slavil slovensko kmečko hišo, ki je znala povezati vsa stoletja že mladino s to našo slovensko zemljo v neusahljivi ljubezni. Kmečka hiša je tudi čvrsto čuvala kot največje svetinjo slovenski jezik, gojila je našo narodno pesem, naše običaje in vse naše narodno bogastvo. Trdnjava je naša kmečka hiša, v kateri rasto junaki, ki znajo braniti in bodo branili meje naše države proti slednjemu sovražniku. Kmečka hiša priliva v naše javno življenje kot večno neizčrpni studenec vedno novega dotoka svežih in zdravih kulturnih, gospodarskih in političnih sil. Domala vsa naša intelgenca je izšla izpod kmečkih krovov. Pozdravljaj kmečki hiši, simbolu kmečkega stanu. Bog naj jo varuje in ohrani. Po njegovem govoru, ki je bil prav tako sprejet z močnim odobravanjem, je Kmečko zvezo pozdravil predsednik Kmečke zbornice g. Steblovnik. Lep narodno-obrambni govor je imel za njim zastopnik narodnega odbora.

Najprej je nato spregovoril g. Spindler, ki je razvijal misli o nalogah in smotih Kmečke zveze. Za njim je govorila gđ. Angela Maguš iz Križevcev. Njen govor je veljal v prvi vrsti članicam dekliških odsekov mladinske Kmečke zveze. Pozvala jih je, naj ne odhajajo z rodni tal in ne silijo v mesta, temveč naj se z vso vneto pripravljajo doma za naloge in za delo, ki jih čaka kot bodoče slovenske kmečke matere. Tudi gosp. Petrič, ki je govoril fantovskim odsekom mladinske

ške Kmečke zveze, je razvijal misli, ki so v podobnem smislu veljale pozivu, naj slovenski kmečki fantje ostanejo doma ter zvesto služijo svoji zemlji. O vlogi kmečke matere pri izboljšanju kmečkega položaja je nato govorila načelnica ženske Kmečke zveze gospa Brodarjeva. Zaključil je g. Ludvik Puš, predsednik mladinske Kmečke zveze, ki je v svojem govoru podrobno orisal težnje, stremeljenja in zahteve slovenskega kmečkega ljudstva.

Nato je predsednik g. Brodar zaključil zborovanje. Zborovalci so nato zapeli kmečko in državno himno. Še je zaozil po širnem prostoru iz tisočih grl močeni in lepi pozdrav »Bog živji«, nato pa so se množice začele razhajati na svoje domove.

Organizacija

je bila na tem prvem taboru slovenskega kmečkega ljudstva v vsakem oziru vzgledna. Zlasti dobro je funkcionirala zdravstvena služba, ki sta jo opravljala zdravnik gg. dr. Slivnik in dr. Gantar. Pomagali pa so jima člani in članice Rdečega križa iz Ljubljane ter vrli gasilci iz Mošenj.

Mogočni tabor slovenskega kmečkega ljudstva je za nami. Nova veličastna manifestacija naših ljudi je potrdila, da je slovenski kmečki človek iz dna srca veren in da je v dnu duše neomajno zvest svoji zemlji, svoji veliki državi Jugoslaviji, svojemu kraljevskemu domu in svojim voditeljem. Val žive razgibanosti je zajel zadnje čase slovensko ljudstvo in ta val bo za vse večne čase zapustil za seboj neizbrisne, mogočne sledove svoje plodovite tvornosti.

Avtomobilska katastrofa pri Brezjah

Tovorni avtomobil je včeraj zjutraj vozil 25 oseb iz Podgorja pri Kamniku. Potniki so bili namenjeni na Brezje, da se tam udeležijo velikega tabora naših slovenskih kmetov. Ko je tovorni avto, ki je vso vožnjo lepo in redno vozil, pripeljal na klanec, ki se vijejo pod Brezjami proti romarski cerkvi, ga je na ovinku na Dobrem polju hotel prehiteti neki luksuzni avtomobil iz Konjic. Ta avto se je s svojim zadnjim delom zaletel v prednji del tovornega in nesreča je bila neizogibna. Tovorni avto, ki se je skušal nesreči izogniti, je zavil bolj na desno, tako da seje zvrnil v globok obcestni jarek. Avto je pod seboj pokopal vseh 25 potnikov. Bilo je več potnikov smrtno in hudo poškodovanih. Takoj na mestu je bil mrtev 27 letni kmečki fant France Grošelj, ki ga je rob tovornega avta naravnost zdrobil in zmečkal. Luksuzni avto, lasti trgovca Edvarda Jonkeja iz Zaplote pri Konjicah, je naložil težje ranjenega v avto in ga odpeljal proti Ljubljani. Trije potniki so bili huje, dva lažje ranjena. Ranjenci so bili na kraju nesreče obvezani. Prepeljani so bili v Ljubljano.

Poškodovani so bili: Pavlič Jože, 29 letni posestnikov sin v Podgorju pri Komendi, Anton Vidic, 77 letni posestnik od ravnotam, ki je dobil hudo škodo na nosu in je bil prepeljan v ljubljansko bolnišnico na nosni oddelek, dalje Mrak Jože, 37 letni posestnik s poškodbami na očeh, Zobeč Jože, 37 letni kočar s poškodbami desne noge, Mrak Franciška, 38 letna posestnikova žena je dobila močan pretres možganov.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 8. avgusta.

Včerajšnja nedeljska kronika je prav pestra in bogata na raznih dogodkih, veselih in žalostnih. Nedelja je bila splošno dan velikih nesreč, nezgod in karambolov. Zdaj skoraj ne mine dan, da ne bi bili pri nas hujski nalivi.

Lepa prireditve na Ljubljanci

Stari lokalni kronisti in zgodovinarji, kakor Ivan Vrhovec, so v prav živih barvah očrtali nekdanje veselice in zabave ljubljanskih meščanov na Ljubljanci, kjer so bile dostikrat, zlasti poleti prirejene beneške noči, kjer so delali umetniški ogenj in so spravili skupaj po več čolnov tako, da so na njih napravili pravo plesišče. Ta stari običaj skušajo zdaj obnoviti in oživeti. Spravili so se skupaj ljubitelji plavalnega športa in veslanja, čolnarji in akademiki ter so v soboto zvečer priredili divno beneško noč na Ljubljanci. Privatniki, lastniki čolnov so se kosali med seboj, kdo bo lepše in okusneje okrasil svoj čoln. Akademiki so napravili veliko, bojni krizarki slično barko z velikim stolpom, kjer je bil nameščen lesen kanton. S svojim »Gusarjem«, ki je dominiral nad Ljubljano in je bil od daleč sličen kakim morskim pošastim, so povsod vzbujali priznanje in zani-

manje. Pri beneški noči so sodelovali Jože Bukovec, izdelovalec čolnov, ki ima svojo delavnico ob Ljubljanci, dalje lastnik čolnov Jančar, g. Križ, najemnik mestnega kopališča g. Jaka Sedej in plavalni mojster g. Mohar. Vsem je res krasno uspela vsa prireditev. Prve večerne ure je naliv nekoliko motil prireditve, toda po nalivu se je na kopališču razvil najživljnejše življenje. Ravanje je trajalo pozno v noč.

Toča na Barju in na Vrhniki

Tudi nedelja ni minila brez dežja. Okoli poldne so se nad mesto in okolico izza Krima pripodili črni, dežnosni oblaki, iz katerih se je okoli 12.30 vili silovita ploha, trajajoča dobre pol ure. V tem času je v mestu padlo do 3.1 mm dežja, kar pomeni, da je padlo 3 miliji, in 100.000 litrov vode. Na Barju v poldrugi kilometer širokem pasu od Iške proti Ljubljani se je med tem nalivom vsula kot lesnik debela toča, ki je oklestila zlasti bogati fizio, solato in sadje. Toča je trajala dobre četrt ure. V dolgost je segala v tem pasu ob Iški tja do Skofelce.

Snoči okoli 17 pa je nastalo silovito neurje na Vrhniki. Tudi tu je padala toča. Dehela kakor oreh. Po sadovnjakih je napravila ogromno škodo, kajti stepla je mnogo jablan in hrusk. Močno so poleg Vrhnike prizadete razne okoliške vasi, kakor Bevke, Zaplana, Horjul in tako dalje.

Kup nedeljskih nesreč

Kronist se kmalu ne pomni, da bi bila kaka nedelja tako nesrečna, kot včerajšnja. Največ nesreč in nezgod so doživeli kolesarji in avtomobilisti.

Žena inkasanta mesine elektrarne ljubljanske Stefanija Kržišnikova, rojena 21. decembra 1906 v Ljubljani, se je peljala s kolesom proti St. Vidu nad Ljubljano. Pri tovarni Stora je tako nesrečno padla s kolesa, da si je prebila lobanjo nad desnim ušesom in je na mestu oblezala nezavestna. Z reševalnim avtom je bila prepeljana v bolnišnico. Tam so ji rano izprali, zašili in nato poslali v domačo oskrbo.

Ključavničarski pomočnik v Notranjih gorah, Skubic Ludvik, rojen 1913 v Plešivici pri Brezovici, je vozil z dvema tovariserama motorno kolo. Zunaj na državni cesti pa je doživel silen karambol. Nasprotni avtomobilist se je v njega naravnost zapeljal. Dobil je hude poškodbe po desni strani telesa. Ves je razmečkan. Orožniki so uvedli preiskavo proti drznemu in brezobzirnemu avtomobilistu Skubic je bil sprejet na kirurški oddelek bolnišnice.

Na Gallusovem nabrežju št. 27 stanujoča, leta 1900 rojena trgovka Marija Andlovic je včeraj padla s kolesa in si je pri padcu zlomila tri rebra. — Leta 1916 v Rovih pri Logatcu rojeni delavec Nagode Fran je na Vrhniki padel s kolesa in se poškodoval po glavi. Poškodba je prav nevarna. Nezavestnega so z ljubljanskim reševalnim avtom prepeljali v bolnišnico. Valentin Šušteršič, užitar, stanujoč v Spodnji Hrušici, je na cesti padel in si zlomil desno nogo. — Posestnik Dominik Tršan, rojen leta 1899, stanujoč v Ljubljani, na Cesti ob Dolenjski železnici, je včeraj padel z motornega kolesa in se hudo poškodoval po glavi in rokah. Čevljarski mojster Karel Furlan, rojen leta 1907 v Borovnici in tam stanujoč je padel pri tlovaladi z orodja in si zlomil levo nogo.

59

protirevolucionarji, ki so iz dna duše sovražniki naše proletarske republike. Navdušeni bi bili, če bi se teh ljudi na Hitlerjev račun lahko znebili in poslali njemu te nezaželene in protidržavne elemente.

Nikdar pa ne bomo Hitlerju dovolili, da bi storil tisto, kar namerava. Posiljati hoče živež tem ljudem. Nikdar mu ne bomo dovolili, da bi preživljal naše sovražnike, ki ne marajo delati in ki zapravljajo svoj čas s tem, da širijo propagando proti Sovjetski Rusiji.

Prosim vas, vi tuji delavci, ko se boste vrnili v svoje tovarne, v svoja mesta, domov, da odgovorite Hitlerju in mu poveste, kaj ste videli na Engelsove kolhozu. Zakličite mu: »Ni nam treba vaše pomoči! Ljudje tu so srečni. Živimo bolje, kakor pa smo kdajkoli prej. In čast za to gre naši komunistični stranki. Zahvalimo se našemu ljubljensku poglavarju. Naj živi tovariš Stalin! Naj živi kominterni! Naj živi svetovna revolucija! Dol z buržuazijo! Dol s Hitlerjem!«

Naša in njihova godba sta v ein sapi udarili »Internacionalo«. Za njo je prišlo navdušeno odobravanje in viharno vzklikanje.

Ko se je navdušenje poleglo in se je ples končal, je prišel gulas. Sprejel smo ga veselo, čeprav ni bil dovolj kuhan in premalo zabeljen.

Med odhodom je Tzelman kar naprej vzpodbujal nemškega rudarja iz Donskega basina, naj odgovori v našem imenu. Toda fant je živo odkimal z glavo v znamenje, da ne mara. Ves čas tega slavlja se je držal nekam čudno tiho.

Ko smo se najedli do sitega in čez, je na mizi ostalo še veliko jedi.

Silili so nas, naj jih vzamemo s seboj na ladjo. Vsakdo si je torej napolnil žep s sadjem in z zelenjavo.

Mene ni bilo volja, da bi se okoristil s ponudbo, s katero so nas počastili in sem ostal ob strani in čakal znamenja za odhod.

Tedaj se mi je približal nemški rudar:

»Tovariš Smith, zakaj ne vzameš melon? Treba je to čudno predstaviti končati tako, kakor se spodobi.«

Filmski fotografji so pobrali svoje aparate, potem ko so nas pri pikniku nešteto krat slikali. Ti filmi so bili namenjeni kinematografom po vsej Sovjetski Rusiji in po vsem svetu v zabavo in tolažbo komunističnim somišljenikom. Godba je pobrala godala in začeli smo se vračati na ladjo.

Tzelmanov umetniški ogenj, šopek, ki naj bi bil kronal vse slavje, je šel žalostno po gobe. Vsak otrok bi si bil lahko prišel na jasno, da je vsa zadeva bila umetno narejena, da bi nas preslepili, in da igralci v tej komediji niso bili nemški kmetje, temveč sovjetski propagandisti, ki so jih za to priliko nalašč izbrali.

Zato nismo bili nič začudeni, ko smo pozneje zvedeli, da je bila ta skupina sestavljena iz udarnikov in propagandistov, ki so prišli iz Samara, kjer so jih najeli za našo vzpodbudo, prave in resnične kmete pa so držali daleč od nas.

XXVI. poglavje.

Konec potovanja.

Da smo prišli v Gorki, smo potrebovali štiri dni. Nekajkrat smo se med potjo ustavili, da smo se kopali v reki.

Andrew Smith:
Bil sem delavec
v Sovjetski Rusiji

Naproti nam je prišla skupina osmih moških in dveh žensk. To je bil sprejemni odbor. Blizu njih, toda v ozadiju, je na travi sedela ostala skupina, ki se je zdelo, da tudi čaka nas. Stela je kakih stopenjdeset moških in žensk. Dejali so nam, da so to delavci s kolkoza Engels, ki je tvoril del nemške naselbine ob Volgi.

Toda vsi ti ljudje so zelo slabo govorili nemško in veliko med njimi z močnim judovskim naglasom. Za poljske delavce so bili čudovito lepo obloženi. Večina jih je nosila športne obleke, vsi so imeli čevlje ali škornje, podobni so bili nedeljskim ljudem. Nič v njihovem izrazu ali na obleki ni spominjalo na blede, izčrpane delavce v cunjah, kakor smo jih videli po kmetijah.

Po tem dolgem sprejemu smo bili vsi strahovito žejni. Hodili smo ves čas po žgočem soncu, zato smo se zdaj kar vrgli nad kupe lubenice. Nekateri izmed nas so pojedli kar po tri kose tega osvežujočega sadja.

Medtem ko so vonjave jedi, katere je pripravljala naš kuhar, dražile tek, nam je godba igrala zapeljive naprave polk in valček, plesov, ki jih imajo radi Nemci. Toda ti tako imenovani nemški delavci se je zdelo, da niso kaj posebnosti domači s to nemško plesno umetnostjo.

Rusko jabolko se je zdelo, da jim je neprimerno bolj domače in znano.

Medtem ko smo čakali, da bi bil golaš pripravljen, se je na trati okoli kuhinje stvoril krog. Predstavili so nam nekega govornika, ki naj bi bil član odbora z Engelsovega kolhoza. Bil je človek lepe postave, star kakih pet in trideset let, oblečen v belo športno srajco, v sive pumparice, v črne nogavice in čevlje. Bil je na sveže obrt, lase je imel skrbno postržene in lepo počesane. Beseda mu je gladko tekla. Njegov ruski govor so nam potem prevajali na nemščino.

»Tovariši! Tu vidite, kako živimo mi v Sovjetski Rusiji, v nemški republiki ob Volgi. Tu vidite, kako praznujemo svoje dneve počitka. Tu vidite, kako nam je treba umirati od lakote!«

Pri teh besedah nam je s prstom pokazal kuge zelenjave in sadja, ki so se grmadili vespovsod ter potem nadaljeval:

»To je pomanjkanje, o katerem govori Hitler in o katerem širi njegova propaganda vesti po vsej Nemčiji. Vsi tisti, ki niso preleni, da bi delali, imajo tu razkošno življenje. Morda ste med svojim potovanjem po Volgi videli kje, da so ljudje umirali od lakote, toda treba je vedeti, da so ti ljudje naši sovražniki. To so

Od tu in tam

Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović se je včeraj jutraj pripeljal na ladjó »Petka« na Sušak. Pred svojim prihodom na Sušak se je ministri predsednik nekaj časa zadržal v Kraljeviču ter si ogledal tamkajšnje javne naprave. Tudi na Sušaku se ni zadržal dolgo časa, pač pa se je odpeljal s svojim avtomobilom in ožjim spremstvom na Bled.

O pripravah za sprejem dr. Mačka v Belgadu je bila včeraj tam konferenca predstavnikov združenih opozicij, ki so se je udeležili od radikalov Ivo Miličević, v imenu demokratov Božidar Vlačić ter zastopnik zemljoradnikov Miloš Tupanjanin. Ze v soboto je prišlo v Belgrad tudi precej drugih pristašev omenjenih strank, da se osebno prepričajo, kako napredujejo priprave za sprejem dr. Mačka. Posebno mnogo se je pričelo demokratov, ki so obiskali Ljubo Davidoviča. Zvečer je bila tudi daljša konferenca demokratičnih veljakov, ki je trajala od 8 zvečer do ponoči. To je bila konferenca oserednjega odnosa demokratične stranke za mesto Belgrad.

Velika Balkanska razstava v Zagrebu bo od 27. avgusta do 5. septembra v Umetniškem paviljonu. Razstava bo prirejena v okviru Balkanskega dne. Za to prireditev je sestavljen že poseben odbor, pokroviteljstvo pa je prevzel trgovinski minister dr. Vrbanič. Razstavo bo odprl 27. avgusta ob 9. dopoldne minister Vrbanič s otvoritvenim govorom. Na razstavi bodo prikazali vse, kar je v zvezi z narodnim in umetniškim življenjem balkanskih narodov, posebno pa se literatura balkanskih držav, folklor in umetnost. Ze dozdaj se je prijavielo veliko številu umetnikov, ki hočejo sodelovati na tej razstavi, pa tudi nekaj Al'bancev. Ze po dosedanjih prijavah se zdi, da bo ta razstava dosegla velik moralen uspeh.

1500 izletnikov se je včeraj pripeljalo z veliko italijansko ladjó »Roma« v Dubrovnik. Ladjá se je ustavila na našem Primorju na svojem krožnem potovanju iz Amerike. Izletniki so naredili nekaj izletov v dubrovniško okolico. Kmalu pa je »Roma« nadaljevala svojo pot proti Benetkam.

Najlepše sredstvo za to, da naša mladina spozna tuji svet in o njem razširi svoje obzorje, je bivanje v tujini, in sicer zopet med mladino, kjer ima najboljšo priliko spoznati vse življenje drugega naroda. Zlasti priporočljiva je zamenjava srednješolcev z bratsko Českoslovaško, kakor so pokazale dosedanje izkušnje, ki jih je dala zamenjava, organizirana zaenkrat od mesta Beograda in Domovine inozemskih Česoslavlakov v Pragi. O koristnosti in skušnjavi te zamenjave bo spregovoril letošnji vodja beogradske skupine g. dr. Bogdan Maksimović na vseh Českoslovaških radio postajah v četrtki, dne 11. avgusta, ob 12.15, na kar opozarja Jugoslovansko-Českoslovaška liga našo javnost.

Ena najstarejših ladjedelnic v Jugoslaviji je te dni pogorela v Senju. Požar je verjetno nastal zaradi velike vročine, ki je vladala v zadnjem času na našem Primorju. Razširil se je hitro na vse objekte, tako da je bila tudi takojšnja pomoč gasilcev skoraj brezuspešna. Pogoreli niso samo razni objekti te ladjedelnice, ampak tudi nekaj že skoraj dograjenih manjših ladij in čolnov. Med njimi je pogorela tudi jahta, ki si jo je naročil v senjski ladjedelnici bivši minister za telesno vzgojo dr. Josip Rogić. Požar je uničil dalje nekaj jadrnic in motornih čolnov. Celotno škodo cenijo na pol milijona dinarjev.

Vso njivo koruze je pokončal neki vojimir Bogdanović iz okolice Despotovca v Srbiji svoje-mu sosedu, da bi se nad njim maščeval, ker mu ni plačal dolga. Pred nekako tremi leti je kupil Vojimir od svojega sosedu Koste njivo in mu dal na račun 4000 dinarjev are, ostanek pa naj bi plačal tedaj, ko bo izvršen prepis. Pozneje pa se je Kosta premislil ter sporočil Vojimirju, da njive ne proda. Kljub temu pa mu tudi ni vrnil prejete are 4000 dinarjev. Ko ga je Vojimir opozarjal, naj mu vsaj že vrne 4000 din, je znal Kosta vedno najti kak izgovor. Tako se je vleklo cela tri leta. Ko ga je Vojimir pred nekaj dnevi spet prosil, naj vrne dolg, mu je Kosta odgovoril, da dolga ni dolžan vrniti, ker da zanj tudi velja uredba o zaščiti kmetov. Dejal mu je tudi, naj tisti dolg kratkoma kar erta, ker denarja ne bo dobil nikdar. To je Vojimirja tako ujezilo, da se je sklenil maščevati. Vzel je koso in odšel na sosedovo njivo, kjer je rastle lepa koruza. V treh urah je pokončal sosedu vso njivo koruze. Najbrž bo moral zdaj k onim štirim jurjem primakniti še kaj.

Tako srečnih občin, kakor je Bol na otoku Braču, gotovo ni veliko. Dobila je lepo vsoto denarja, s katero bo lahko precej časa vzdrževala svoje reeve. Stvar je bila tale: Lansko leto je v Genovi umrl neki dalmatinski izseljenec po imenu Juraj Karmelič, ki je svoj čas bival v Argentini. Naredil si je tam prav lepo premoženje, tako da je ob svoji smrti zapustil 100.000 argentinskih pezov, kar je v našem denarju nekako poldrugi milijon dinarjev. To svoje premoženje pa je zapustil občini Bol na Braču kot pomoč siromakom. Seveda vse od te vsote občina Bol ni dobila, ker si je Argentinija pridržala 40.000 din za razne takse. Po odbitku še raznih drugih stroškov je občina Bol zdaj prejela še vedno 700.000 dinarjev, in to vsoto je vložila pri Hipotekarni banki in občinski hranilnici v Splitu.

Svojevrstno tabelo za hitro izračunavanje površine okroglih teles je izumil neki kmet Vojnović iz vasi Platernice pri Slavonski Požegi. Vojnović ni hodil nikdar v šolo, pač pa se je za silo sam naučil pisati in računati. Pravijo, da se je ta kmet že nekaj let sam bavil poleg svojega kmetijskega posla tudi z raznimi izumi. Kakšni so ti izumi, pa ne povedo. Le to pišejo srbski časopisi, da je Vojnović pred kratkim sestavil neko svojevrstno tabelo za izračunavanje površine okroglih teles. Na tej tabeli je označena razdelitev na centimetre in milimetre. Pravijo dalje tudi, da Vojnović zna s pomočjo te tabele mnogo hitreje izračunati površino okroglih teles, kakor pa s pomočjo Ludolfovega števila. Vojnović je prepričan, da bo ta njegov izum povzročil v našem gospodarskem življenju že ne ravno pravi preobrat, pa vsaj veliki napredek. To navsezadnje res ni tako izključeno, če le vsa stvar preveč ne diši po »sveti preprostosti«.

Narodna banka sme po novem odloku finančnega ministra odkupiti do 25 odstotkov terjatev v nemških markah, terjatev, ki jih imajo naši izvozniki od izvoza blaga v Nemčijo, in sicer po tečaju 14.50 din za eno nemško marko. To velja od 1. avgusta t. l. dalje. S tem odlokom se razveljavi odlok z dne 4. maja t. l.

Dva otroka utonila v Bistrici

Kamnik, 8. avgusta

Zaradi silne vročine, ki vlada že nekaj dni v našem kraju, je kopalna sezona na vrhuncu. Kamor gre človek ob vodi, povsod je videti zadovoljne kopalce, ki se sončijo in hladijo svoje zagorelo telo v hladni vodi. Poseben užitek pa ima mladina pri kopanju, kjer ima priliko dati duška svoji razigranosti.

V soboto popoldne je odšla mlajša družba dečkov iz bližnje vasi Ravne občina Kamnik na veliki jez ob koncu smodnišnice, da se skupljejo in malo poigravo. To so bili: 8 letni Ciril Jagodič, sin Franca Jagodica, uslužbenca tukajšnje smodnišnice, ter štirje sinovi Martina Ogrina in sicer: 14 letni Lojzek, 12 letni Julček, 10 letni Francek in 8 letni Maks. Čim so se preoblekli v kopalne hlačke, je bilo njihovo razpoloženje podvojeno. Lovili so se po prodru, nakar sta šla 8 letni Jagodičev Ciril in 14 letni Ogrinov Lojzek na talni prag pod velikim ježom. Zaradi neprevidnosti in spolzkosti desk talnega praga, je Cirilu spodrsnil in se je po nesrečnem naključju znašel hitro v globokem tolmu pod talnim pragom. Ko je njegov tovarš Lojzek Ogrin videl nevarnost, se je spustil za njim v vodo z namenom, da reši svojega prijatelja iz nevarnega položaja. K tomu prileti Lojzokov brat Julček, ta čas pa je Lojzek ravno še malo pogledal iz vode in brez glasu zamahnil z roko po zraku. Julček je urno pograbil za roko svojega brata, ni pa bil toliko čvrst, da bi ga obdržal, ter mu ga je vrtnec tolmuva iztrgal iz rok, ostala dva brata pa sta bila že preveč oddaljena, da bi Julčku pri reševanju priskočila v pomoč.

Na nasprotni strani obrežja (v Godiču) je

neka ženska delala na njivi, ki je na klicanje dečkov prihitela na rob obrežja in ko je zvedela, kaj se je zgodilo, je tudi ona začela klicati na pomoč. Ves dogodek se je odigral okrog 3 popoldne.

V neposredni bližini je bil zaposlen banov. cestar Jože Martinc, ki je na obupne klice prihitel na kraj nesreče. Z grebljo vred se je takoj pognal v vodo, katero je brodil do vratu, ter z grebljo skušal izvleči trupla malih nesrečnežev. Hotel je še dalje, pa je opazil, da je tolmu poglavljen in ker ni znal plavati, je moral nazaj, sicer bi bil še on v nevarnosti. Za cestarjem je prihitel še akademik Bernot Vinko iz Stranj, ki je tudi v obleki takoj planil v vodo, misleč, da se mu bo posrečilo rešiti mladi žrtvi, pa se je tudi vrnil brez uspeha.

Alarmirani so bili takoj delavci smodnišnice, ki so prihiteli z dolgimi drogovi, s katerimi so dečka izvlekli iz vode in ju skušali spraviti k življenju z umetnim dihanjem, vendar je ves njihov trud ostal zaman. V tem je že s pospešeno brzino avtomobila pripeljal g. Kregar iz Kamnika zdrav. viš. inspektorja dr. J. Polca, ki je že s pogledom na mladi nesrečni žrtvi ugotovil, da je nastopila smrt.

Mlada utopljena so nato odnesli na njune domove, kjer so ju še isti večer položili na mrtvaški oder.

Jagodičevim je pred 2 letom tudi utonil en sin v domači greznici.

Vsem staršem naj bo to v opozorilo, naj ne puščajo svojih otrok h kopanju brez nadzorstva.

Težko prizadetim svojem izrekamo naše globoko sožalje.

Letalski miting v Mariboru

Mariborčani so izvajali vratolomne akrobacije

Maribor, 7. avgusta.

Danes se je vršil v Mariboru velik letalski miting, kakor ga na severni meji še nismo imeli prilike videti. Žal je zopet nagajalo vreme ter je huda nevihta, ki se je razvijala popoldne, ovirala izvršitev programa. Kljub hudemu naliwu pa so drzne akrobacije in zanimive vaje letalcev občin-stvo tako privzele, da je vztrajalo na mestu ter se je le od časa do časa pri hušjem naliwu zateklo v zavetje pod močeno lipo.

Slovesnosti so se pričele dopoldne na tezenskem letališču z blagoslovitvijo novega hangarja, katerega je postavil mariborski Aeroklub s pomočjo podpore pol milijona din, ki jo je dobil iz Beograda. Blagoslovitev je izvršil prevzvišeni knezoškof dr. Ivan Tomažič, ki je blagoslovil obenem tudi letališče in motorno letalo, katerega je Aeroklub nadevno dobil. Asistirala sta mu stolna kanonika dr. Zagar in dr. Oštrc ter tajnik Lebič. Blagoslovitvi so prisostvovali zastopniki vojnega ministrstva poveljnik letalske brigade v Zagrebu polkovnik Živanović, zastopnik poveljnika našega letalstva in načelnik oddelka za civilno letalstvo v vojnem ministrstvu polkovnik Jovanović, poveljnik IV. zrakoplovne baze polkovnik Pavlovič, poveljnik mesta general Stanoljović, okrajna glavarja dr. Šiška in Eiletz, predstavniki centrale aeroklubov iz Beograda ter zastopniki oblastnih odborov aeroklubov iz Skopja, Novega Sada in Zagreba, zastopnik kuma novega motornega letala mariborskega župana dr. Juvana ob. svetnik Saboth, kumica gospa Maistrova, predsednik mariborskega oblastnega aerokluba ravatelj Krejčič z vsemi funkcionarji ter ogromno število ljudstva, ki je že dopoldne prihitelo na Tezno ter gledalo vzlete letal, ki so prevzale občinstvo.

Popoldne se je vršil letalski miting, ki je presegel vsa pričakovanja. Nad 15.000 ljudi se je zbralo na Tezenu ter je na široko obrobilo dve strani letališča. Gledalci so prišli v polni meri na svoj račun, dasi se je sredi programa vsula ploha ter je hud vihar oviral letake. Program se je pričel z akrobacijami pilota-lovca Ernesta Turka, ki je Mariborčan ter je eden najstarejših naših aktivnih letalcev. Turk je izvajal zelo drzne vaje z vso preciznostjo. Silno zanimiv je bil start jadrlnih letal. Najprej je motorno letalo dvignilo na vrvi dve jadrlni letali, od katerih je eno izvajalo

akrobacije, kakor kako lovsko letalo, drugo pa se je dvigalo z ugodnim vetrom višje ter bi bil pilot najbrž ostal v zraku več ur, da ga ni nastopajoča nevihta prisilila k spuščanju. Nevihta je potem prisilila k pristanku tudi znanega ljubljanskega jadrlnega letalca Raznožnika. Čudovito so bile akrobacije, ki jih je nato izvajal kapetan Bje-lanović na domačem letalu beogradske tvornice Rogožarski. Veliko zanimanje je vzbujal letalski napad na improvizirano vas, ki so jo bombardirali zažgali z bombami, obramba s tal pa jo je branila z umetno megle ter strojnimi in topovi. Sodelovalo je pri napadu najmodernejši dvomotorni bombardersko letalo, ki je priletelo iz Zagreba ter se je takoj po napadu zopet nazaj vrnilo, ker na premajhnem tezenskem letališču ni moglo pristati. Prihod napadalec je javila opazovalnica, ki je bila nameščena v Vurbergu. Pri napadu je nastopila tudi protipilinska obramba. Največje zanimanje pa je vladalo za nastop našega najboljšega letalskega akrobata, mariborskega rojaka kapetana Poljanca, ki je na težkem lovskem letalu tipe »Avia« izvajal tik nad glavami gledalcev najdrzneje in najnevarnejše akrobatske vaje, da je ljudem zastajal dih. Kapetan Poljanec je nastopil s programom, kakor ga izvajajo najboljši svetovni prvaki v zračni akrobaciji, ter ni po izjavah strokovnjakov v ničemer zaostajal za njimi. Izredno zanimanje je vzbudil tudi skok Belgrajčana Miše Petroviča s padalom. Letalec se je povzpel v višino 500 m, padal je več sto metrov v prostem padcu ter je šele dobrih 100 metrov nad zemljo odprl padalo in varno pristal. Njega in kapetana Poljanca so navdušeni gledalci dvignili na ramena ter so ju nosili po letališču. Po končanem programu so se do noči vršili poleti občinstva s civilnimi letali.

Vzorna je bila organizacija prireditelje. S pomočjo dveh velikih zvočnikov je mariborski pilot g. Pivka opisoval občinstvu ves čas vse vaje, pojasnjeval jim je razne like, ki so jih izvajali letalci, ter jih seznanjal s tipi posameznih letal, s katerimi so letalci nastopali. Z današnjim mitingom je mariborski Aeroklub na najprimernejši način vzbudil med občinstvom ogromno zanimanje za letalstvo, ki je imelo tako prilichnost, da se na lastne oči prepriča o visoki stopnji naše aviacije ter o znanju naših letalcev.

Prvo kolo v ligi

Včeraj so se pričele prve ligaške tekme za državno nogometno prvenstvo — kar malo prehitro. Včerajšnje tekme niso prinesle presenečenj, omeniti je le, da so se trije novi ligasi držali dobro in so tekme izgubili le z zelo tesnimi rezultati. Podoba je, da bodo varaždinski Slavija, zemunska Sparta in skopljanski Gradjanski nevarni na domačih tleh in bodo marsikomu zmešali štrene. Publike na tekmah ni bilo mnogo; pozna se pač prehitro začetek.

Naša Ljubljana je imela v Belgradu za nasprotnika belgrajsko Jugoslavijo. **Belgrajski rezultat 2:0 za Ljubljano** ni tako slab kakor smo se upravičeno bali po slabi igri našega moštva v zadnjih tednih. Po poročilih je imela Jugoslavija prvo besedo v prvem polčasu, dočim se je Ljubljana v drugem polčasu močno izboljšala in nevarno napadala. Ni pa imela sreče, zraven tega jo je pa še močno oskodoval sodnik Belislin, ki je bil nemogoč. Gledalcev je bilo okoli 3500.

V drugi tekmi med BSK in Sarajevsko Slavijo so zmagali Belgrajčani v surovi igri z 1:4. Sarajevčani niso bili tako slabi in niso zaslužili tako visokega poraza. Gole so zabili za BSK Podhradski 2, Glišovič, Vujadinović, za Slavijo pa Leer. V Zagrebu je zmagal Gradjanski nad Jedin-stvom z 5:0. Tekmo je gledalo 2500 gledalcev. Gole so zabili Lešnik, Wöfl, Kokotović, Šipos in Antoković. Gradjanski je zmagal z lahkoto in se ni mnogo trudil, sicer bi Jedinstvo odšlo iz Zagreba poraženo še mnogo bolj.

V Splitu so Hajdukovi premagali ekopljance 4:1. Gradjanski iz Skopja domačinom ni bil kos. Pokazal je le poštvovalno igrjo, sicer pa ni bil dober. Gole so zabili Matošič ml. 3, Lemešič 1, za Skopljance pa je acortiral Atanacković.

V Varaždinu je Hašk komaj premagal domačo Slavijo z 2:1. Hašk se je razigrati šele po prvem polčasu in odločil tekmo po Medaričevi solo akciji v svojo korist.

V Zemunu pa je pred 1000 gledalci premagal Bask zemunsko Sparto z 1:0. Tekma je bila ostra in lepa. Zemunci so nudili Baskovcem odličnen odbor. Vodstvo in zmago za Bask je dosegel Čabrič.

Tabela po prvi nedelji je:

Gradjanski	1	1	0	0	5:0	2
Jugoslavija	1	1	0	0	2:0	2
Bask	1	1	0	0	1:2	2
Hajduk	1	1	0	0	4:1	2
BSK	1	1	0	0	1:1	2
Hašk	1	1	0	0	2:1	2
Slavija V.	0	0	1	1:2	0	

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Oludina v mm	Veter (smer, jakost)	Padavine (mm)	Pada-vine
Ljubljana	759.2	26.2	17.2	85	9	SW ₁	3.1 dež
Maribor	759.2	24.2	15.0	90	10	0	7.0 dež
Zagreb	759.7	24.0	14.0	80	3	E ₁	—
Belgrad	759.3	28.0	15.0	60	5	SE ₂	—
Sarajevo	—	—	—	—	—	—	—
Vis	759.1	29.0	23.0	80	0	0	—
Split	758.9	34.0	24.0	70	3	NE ₁	—
Kumbar	758.1	31.0	22.0	70	0	SE ₂	—
Rab	758.9	31.0	23.0	50	3	0	—
Dubrovnik	758.0	29.0	25.0	60	0	W ₂	—

Vremenska napoved. Deloma oblačno in spremenljivo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od sobote do danes. V soboto je bilo iz noči do 5.40 večinoma oblačno, nakar se je pričelo polagoma jasnit. Ob 7.10 je bilo popolnoma jasno. Ob 10.50 se je pojavila na severovzhodni strani neba plast visokih oblakov, vendar pa je ostalo do 16.30 večinoma jasno in vroče. Ob 16.40 se je naglo pooblačilo; ob 17.05 je pričelo grmeti in je grmel v presledkih do 19.00. Malo je deževalo ob 17.35, močnejše pa od 17.30 do 19.10. Dežja smo namerili 2.0 mm. Ob 20 se je oblačnost zmanjšala, vendar pa je bilo dve tretjini neba pokritega z oblaki tudi ponoči. Najvišja toplota zraka je znašala 20.2° C. — Včeraj je bilo jutraj do 7.30 megleno. Ob 7.50 se je megla dvignila, nakar se je popolnoma zjasnilo. Ob 8.50 se je pričelo na jugu in severozapadu oblačiti — plasti oblakov so se naglo širile na vse strani in so pokrile nebo do 12.00 popoldne. Ob 12.25 je pričelo grmeti, vmes je padlo nekaj kapljic dežja, ob 12.45 pa se je vila močna ploha. Ob 13.40 je nehala deževati. Ob 16.40 se je oblačnost nekoliko zmanjšala, ostalo pa je ves čas in ponoči večinoma oblačno. Najnižja toplota zraka je znašala 17.0° C.

Koledar

Danes, ponedeljek, 8. avgusta: Cirijak.
Torek, 9. avgusta: Roman, mučenec.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Garts, Moste, Zaloška cesta.

Tečaj za vaditelje obvezne telesne vzgoje v Ljubljani. Da bi se čimprej izobrazilo zadostno število vaditeljev, ki bodo poučevali v telesno vzgojni tečajih na področju naše banovine, namerava ministristvo prirediti tečaj v Ljubljani. Ta tečaj bi bil v velikih šolskih počinah, vendar še ni znano, kdaj se bo začel. V tečaj bo sprejetih okrog 80 tečajnikov. Obisk tečaja je posebno priporočljiv ljudskošolskim in strokovnim učiteljem, rezervnim oficirjem in tehničnim organom telesno vzgojnih društev, ki imajo vsaj srednješolsko malo maturo. Vse podrobne informacije daje mestni odsek za telesno vzgojo, Beethovnova ulica 7-III.

Evidenca umobolnih in duševno zaostalih, kakor tudi težko pohabljenih, gluhozemih, slepih in božjastnih na področju mesta Ljubljane se vodi na mestnem fizikatu. Rok za prijave na mestnem fizikatu je še do 11. avgusta 1938. Prijavijo naj se tudi oni, ki so to že storili pred dvema letoma.

»V času obiskanja« na Brezjah.

V soboto, 13. in v nedeljo, 14. avgusta zvečer, pridite na Brezje!

Ob zvonjenju lepo ubranih zvonov, ob močnejših akordih orgel in pozavn, na lepem in velikem z žarometi razsvetljenem odru, širokem kot je prostor pred cerkvijo, boste videli čez 150 igralcev v lepih kostumih, ko bodo z Gregorinovo pasijonsko dramo »V času obiskanja« predstavljali največjo dramo — življenje Jezusa Boga — v času Njegovega obiskanja na zemlji.

Člani in članice Prosvetnega društva v Kro-pi se za uprizoritev marljivo pripravljajo pod režijskim vodstvom pisatelja drame, člana narodnega gledališča v Ljubljani g. Edvarda Gregorina. Sodelovanje g. Gregorina je dokaz, da je to uprizoritev treba videti. V našem kotu je zadnji čas vse v znamenju priprave za to veliko uprizoritev, ki naj bo letos zares ena najlepših v Sloveniji.

Vabimo vas; Pričakujemo vas! Vaša udeležba naj bo priznanje našemu delu!

Razpis službe cestarja

Na osnovi § 31. zakona o banski upravi razpisujemo v območju okrajnega cestnega odbora Celje službeno mesto banovinskega cestarja in sicer na banovinski cesti II. reda št. 277. Dramlje—Špitalič—Ziče, za progo od km 5.500 do km 11.853.

Prosilci za to mesto morajo izpolnjevati pogoje iz čl. 2 uredbe o službenih razmerjih drž. cestarjev in njih prejemkih in ne smejo biti mlajši od 23 in ne starejši od 30 let.

Lastnorочно pisane in v banovinskem kol-kom za 10 din kolkovane prošnje, opremljene s pravnimi in zadostno kolkovanimi prilogami (rojstni in krstni list, domovinski list, zadnje šolsko spričevalo, dokazilo o odsluženju kadrovskega roka, zdravniško spričevalo, nprastveno spričevalo, potrdilo pristojnega oblastva, da niso bili obsojeni zaradi kaznivih dejanj iz koristoljublja, ev. dokazila o strokovni sposobnosti je vložiti najkasneje do 10. septembra 1938 pri okrajnem cestnem odboru v Celju.

Kraljevska ban. uprava dravske banovine.

Razpis mesta zdravnika

Kraljevska banska uprava razpisuje službo zdravnika združene zdravstvene občine Tržič in mesto zdravniškega pripravnika v banovinski bolnišnici v Mariboru. Prosilci morajo imeti pogoje za sprejem v državno odnosno banovinsko službo v smislu § 5. zakona o uradnikih ter zdravniško pripravljajno dobo, prosilci za mesto zdravnika združene zdravstvene občine pa vsaj 6 mesecev bolnišnične prakse iz porodništva in ginekologije. Prošnje naj se vložijo pri kraljevski banski upravi dravske banovine v Ljubljani do 25. avgusta 1938.

Kraljevska ban. uprava dravske banovine.

Slavija S.	1	0	0	1	1:4	0
Gradjanski S	1	0	0	1	1:4	0
Sparta	1	0	0	1	0:1	0
Ljubljana	1	0	0	1	0:2	0
Jedinstvo	1	0	0	1	0:5	0

Razgovor z ameriško Slovenko gospo Heleno Kušarjevo:

„Pšenični klas, ki je dozorel na slovenski njivi, bomo ponesle v svoje domove v daljno Ameriko...“

Kranj, 8. avgusta

Druga za drugo se bodo počasi poslavljale ameriške Slovenke od svoje domovine. Kakor so z radostjo v srcu prišle v svoj rodni kraj, tako težka bo pot nazaj v daljno tujino. Kakor so jim takrat igrala solze veselja po licih, tako bodo sedaj tekle iz žalosti ob grenkem slovesu. Domovina s svojimi zelenimi tratami, lepimi skrbno negovanimi njivami in s ponosnimi gorami jih je priklenila nase, kakor more prikleniti le mati svojega otroka.

Konec meseca avgusta se bo poslovila od Slovenije gospa Kušarjeva, ki je bila pri Tomazinu v Naklem že od 6. junija, ko se je pripeljala s Hrvatskim pevskim zborom »Zora« iz daljne Amerike. Vsa poročevalca je imel priliko govoriti z gospo Kušarjevo in ker je bila gospa Helena prav zgovorna in je povedala mnogo zanimivega, bomo o tem seznanili tudi naše čitatelje.

V »Slovenca« so razne gospe odbornice in članice »Slovenske ženske zveze« iz Amerike že povedale, kako ogromno je poslanstvo slovenskih žena v Ameriki. Pa ne samo te organizacije, ampak tudi še druge opravljajo veliko nalogo, ohraniti slovenski zemlji zveste sinove tam v daljni Ameriki. Gospa Kušarjeva je bila soustanoviteljica društva »Jugoslovanska žena«, v katerem niso učlane samo Slovenke, ampak tudi Srbinke in Hrvatice. Precej vodilno vlogo imajo pri tem društvu Slovenke. Slovenske odbornice tega društva so v javnosti svoje domovine lepo reprezentirale ob velikih slavnostih 100 letnice obstoja mesta Chicago. Na poseben način so namreč ob tej priliki pokazale, kako je ponesel slovenski škof Baraga luč sv. vere med Indijance in skrbel tudi za kulturo. Gospa Kušarjeva se je udeleževala tudi pri društvu »Kranjska slovenska katoliška jednota« in v društvu »Sv. Družina«, razen tega pa je članica tudi »Angleške ženske katoliške organizacije«. V tem društvu niso učlane samo Slovenke, ampak žene 35 narodov. Organizacija ima okrog 10 milijonov članic.

Vsa društva vzgajajo v narodnostnem in katoliškem duhu, obenem pa so to tudi dobrodelne ustanove. Ako ne bi bilo v Ameriki raznih slovenskih društev bi naš jezik kmalu utihnil v Ameriki, kljub temu, da matere vzgajajo svoje otroke v ljubezni do svoje domovine. Otroci bi namreč nikjer drugje kakor v domačem krogu ne slišali slovenskega jezika in tudi domačini bi pozabili drug na drugega. Društva organizirajo predava-

nja, izlete, prireajo igre, gojijo pa tudi petje in razširjajo slovenske knjige in časopise.

Slovenske žene pa ne opravljajo v tujini samo tega poslanstva. Če pravimo o ženah, da podpirajo hiši tri vogle, potem se mora to reči še prav posebno o ameriških Slovenkah. Večina žena in deklet skuša dobiti mesto, bodisi v tovarnah, ali kjerkoli drugod, da pripomorejo k družinskemu blagostanju. Slovenke so pri ameriških tovarnarjih zelo dobro zapisane kot pridne, snažne, poštene in izobražene. Kljub temu, da se udeležujejo naše žene v Ameriki v poklicih, vendar nikoli ne zane-marjajo svojega doma. Dom jim je vsa njihova domovina, v njem mora najti vsakdo snažno bivališče, domači pa odsev daljne domovine, Slovenije. Po stenah so obešene slike domačinov in slike slovenskih gora in krajev, po vrtovih pa rastejo iste cvetlice, nageli, rožmarin in rožnkravt, prav kakor na gorejskih vrtovih. Slovenska žena v Ameriki rada zapoje lepo domačo pesem, ki pač najbolj vžge srca njenih otrok.

Kljub temu, da si naše družine često lepo uredijo materijalno stanje, vendar jim misli in želje v ro v domači kraj. Zdi se jim, da jim bi slovenska zemlja za ves trud in varčevanje dala mnogo več kakor jim je dala Amerika. Kakor magnet jih mika in vleče prava domovina, slovenska zemlja, vendar je tako daleč, da je dosegljiva skoraj samo v mislih in sanjah. Gospa Kušarjeva se čuti presrečno, da jo je videla in ne bo se ustrašila pred slovesom narediti turo na Triglav, čeprav ima da-

Skok čez živo zapreko. Takšne vaje prireajo nemški policisti v nekdanji Avstriji.

nes že 60 let. Natrgala je pa tudi pšeničnega klasja in ga bo ponesla v svojo novo domovino, sebi in drugim v spomin na domačo grudo, ki je ostala, kakor pred davnimi leti, ko so na njej še prebivali naši sedanji rojaki iz daljne Amerike.

Pozabljene filmske zvezde

Film postavi včasih enega igralca kar čez noč v ospredje svetovnega slovesa. Tako, kar enkrat in presenetljivo, so se zasvetile na filmskem nebu zvezde kot Jean Harlow, Colbert in v zadnjem času Eleanor Powell, ki je postala slavna v »Broadway Melody«. V eplošnem na filmska slava ne traja dolgo, nevaležna je in kratkotrajna in je onim, ki jih obsipa s sijajem, često nevarna. Kajti prehod iz slave v pozabljenost je pot, ki jo mora prehoditi enkrat vsak igralec. Mnogokrat je ta pot lahko zelo tragična.

Asta Nielsen

To je bila igralka res velikega formata; če se jo dobro spomnimo, se nam prikaže pred očmi

podoba lepe, razvajene in zanimive žene. Vse njeno življenje je bilo posvečeno samo filmu in gledališču. Na gledališkem odru je začela igrati že s štirinajstimi leti. V poletju 1910 je prvič nastopila v filmu »Stranpota« v glavni vlogi in je prejela knežjo plačo dvesto kron. Filmski atelej je bil na nekem kazniškem dvorišču, stvar pa je finanširal reven podjetnik kina iz Danske, ki se je tresel, da ne bo izgubil še ta svoj denar. Toda film »Stranpota«, prvi film, v katerem je nastopila Nielsenova kot glavna junakinja, je imel tak uspeh, o katerem nihče niti sanjal ni, ki je zasenčil celo največje gledališke »slagerje« tistih časov. Nekaj ljudi, ki so bili dobri trgovci, je kupilo za 30.000 kron prvenstveno pravico za izvajanje tega filma v Nemčiji in je pri tem obogatelo. Noben film kasneje ni prinesel tolikšnega dobička kot ta.

Asta Nielsen pa je postala čez noč slavna filmska zvezdnica, ime — pojem. Filmsko občinstvo vsega sveta jo je oboževalo. To navdušenje, ki ga enostavno ni bilo mogoče več stopnjavati, je trajalo polnih dvajset let. V tem času je Nielsenova nastopila v 75 filmih kot glavna junakinja. Med temi filmi so bili najznamenitejši: »Nočni metulj«, »Vroč kri«, »Hamlet«, »Gospodična Julija«, »Prepade«, »Ulica brez veselja«, »Nevarna starost«, »Podzemni duh«. Nielsen je igrala vlačuge, vojvodkinje, matere, »vamp«, služkinje, bolnice, velike in male dame. Vse je znala igrati dovršeno, tako, da jo je vse občudovalo. V vseh teh, dostikrat močno nasprotujočih vlogah, je Nielsenova pokazala dovršenost in prilagodljivost. Postave, ki jim je dala v filmu življenje, so bile resnične, velike, plemenite in globoke. V svoji igri se je znala neverjetno poglabiti in osredotočiti. Bila je glavna junakinja nemega filma in je ostala edinstvena in nedosegljiva. Prva njena naslednica v zvočnem filmu je bila Greta Garbo. Asta Nielsen je nastopila zadnjikrat 1. 1932. v zvočnem filmu »Nemogoča ljubezen«. Od tega časa je ni poznal noben filmski režiser, in film se ji ni več nasmehnil. Razočarana je odšla nazaj h gledališču, odkoder je prišla. Toda pozabljena je bila prej, predno bi si kdo mogel misliti. Gostovala je še po različnih podeželskih odrih, vendar njeno ime je že izgubilo privlačnost.

Spomini na Hella Moja

V elito igralcev nemega filma je spadala tudi ena najbolj znanih in priljubljenih igralk, Hella Moja. V velikanskih črkah se je bleščalo njeno ime nad kinogledališči in vabil; bila je kot magnet, ki je vlekel v kino. Njeni najuspešnejši in najbolj-

ši filmi so bili »Figarova svatba«, »Grafica Walewska« (v letošnji sezoni smo videli ta film z Greto Garbo in Charlom Boyerjem) in »Ulica pozabljenja«. Po tej poti pozabljenja je šla Hella Moja tudi sama s pogumnim sreem, ko je uvidela, da je dosegla višek priljubljenosti in, da izgublja na svoji popularnosti. Vkljub vsem vabljenim ponudbam se Hella Moja ni več vrnila v filmske ateleje. Nič več ni hotela nastopiti.

Kljub temu pa je natančno zasledovala razvoj tega najmlajšega otroka umetnosti in tehnike — filma, z naravnost strastnim zanimanjem. Svojemu možu, režiserju Heinzu Pavlu je pomagala pri delu. Sama je napisala besedilo za lepo številno filmov. Še leta 1936. smo jo gledali v filmu »Nesmrtne melodije«. To je bilo njeno zadnje delo. Kmalu nato je umrla in je svoj posebni mir našla na berlinskem pokopališču.

Pot filmske zvezdnice do filmskega avtorja torej iz prakse v teorijo, je napravila tudi Lotte Neumann. Tudi nje se še maredko spominja iz zlate dobe nemega filma. Za obiskovalce filma je bila Neumannova smeh, brezskrbnost in veselje. V številnih filmih je ona igrala glavno vlogo. Omenjamo le »Igra z ženo« in »Večna borba«. Oba filma sta bila filmana neposredno po svetovni vojni. Ko se je kasneje poročila, je za film umrla. Sele kasneje so jo znova odkrili, toda to pot za gledališče. Učila se je petja in je hotela nastopiti tudi kot pevka, toda ostalo je samo pri poizkusu. Dolgo časa ni bilo o njej nič slišati. Nenadoma pa se je spet pojavila kot avtor pod imenom C. H. Diller, to je bilo deklisklo ime njene matere. Stara ljubezen in strast jo je spet poglala v filmske ateleje. Z njenim sodelovanjem so nastali filmi »Pygmalion«, »Ti si moja sreča«, »Dijak projekaj«, »Ljudje brez domovine«.

Med drugimi so omenbe vredni še Vanda Treumann, Wallace Reid, Greta Lund, Max Linder, ljubljenece publike, se je ustrelil. Tudi Ressel Asta je napravila samomor, ker se ni več mogla živeti v privatno življenje.

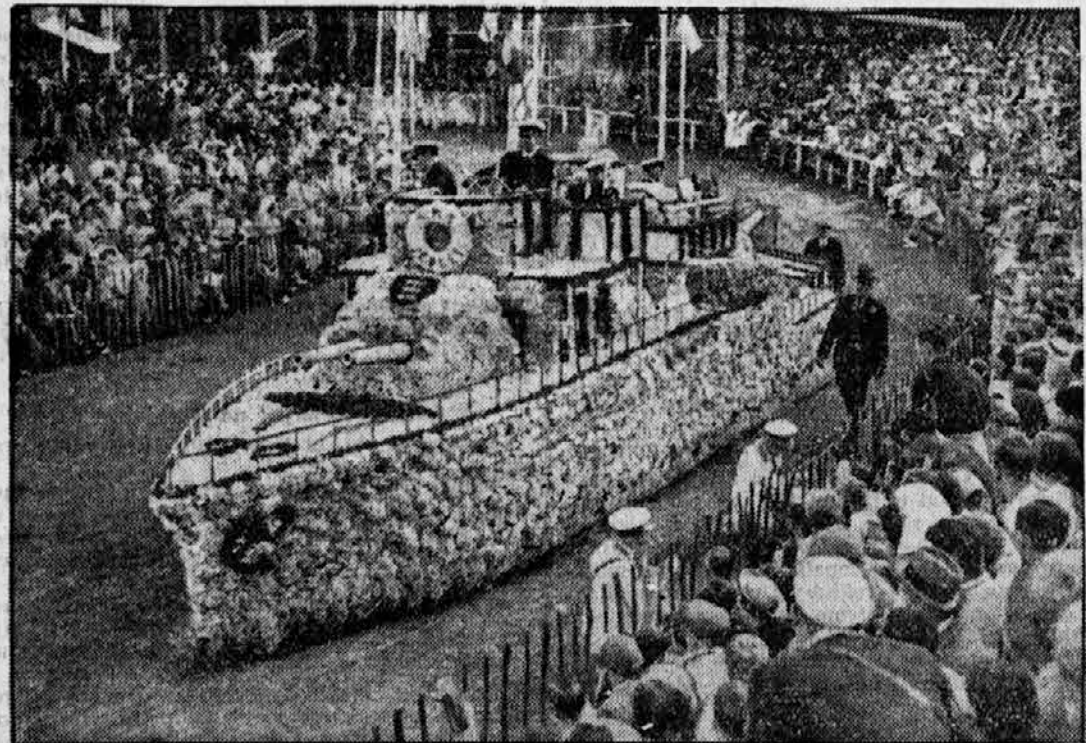
Predhodnica Adele Sandrockove

Imenovala se je Anna Müller-Linke. Bila je to pristrčna in ljubezniva Avstrijka, ki se je udeleževala v filmu še takrat, ko so vrtili film s šestdesetmetrsko dolžino traku. Pristevali so jo k najbolj popularnim filmskim igralkam. Kasneje je igrala še v provincialnih mestih, dokler ni popolnoma zapadla pozabljenu.

Tudi Max Landu, junak številnih detektivskih filmov in Bruno Kastner, sta prostovoljno šla v smrt.

In kje so še ostali, ki so nam včasih darovali veselje in užitek? Filmska slava, ki se zdi tako zapeljiva in lepa, je samo trenutna. Samo v bleščajočem sijaju kričečih reklam uspeva. Kakor hitro filmski igralec zapusti pozorišče, izgine za vedno.

Zahtevajte povsod naš list!

Po nekaterih krajih, na Angleškem so se zdaj začeli tradicionalni »cvetlični dnevi«, pa ne takšni kot pri nas, ko ob takšnih prilikah pobiramo prispevke za to ali ono stvar, pač pa so ti angleški cvetlični dnevi le nekako tekmovanje angleških vrtnarjev. Na sliki vidimo, ladjo, narejeno iz samih rož, ki je dobila tudi prvo nagrado.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Mister Bonnyfeather se je začel slačiti. Obešal je obleko na staro jelenje rogovje, edini ostanek njegovih škotskih plemenitaških pravic, ogrnil se je v spalno suknjo ter si potegnil plozen stol k ognju. Čakanje ob Antonievi postelji ga je premrazilo in zadnje gospodinjino odkritje mu ni seglo nič manj do srca kakor prej prvi pogled na Antonia.

Ce mu je markiz kaj zatajil, potem je nedvomno imel dobre razloge za to. Mister Bonnyfeather si ni mogel misliti, da bi Dona Luisa osumila, da je zavrzel svoje dete, seveda če je res imel živega otroka.

Kaj pa če to ni bil markizov otrok, marveč samo Marijino dete? Tu sta pa staremu možu vest in čast prepovedovala vse nadaljnje razmišljanje. Njegov ponos, njegova notranja dostojnost, njegova rodova in rodove stara in gojena vera v lastno pleme sta mu branila, da bi nadalje iskal v tej smeri.

Torej ne bo nič več poizvedoval, ne v samostanu, ne kje drugod. Kar je bilo na teh zgodbah temnega, naj ostane temno, saj kolikor se njega tiče. Tako je bilo boljše.

V gorah pokopana...

Spet je slišal, kako done te besed hladno iz ust Dona Luisa, toda to pot so mu dajale resnično tolažbo: res, naj kar ostane tako!

Odprl je škaflo in vzel iz nje obesek. Razen nekaj nežnejših, ženskih otenkov v obrzanih potezah, je to bilo obličje fanta, ki je spal v oni sobi. To obličje je zdaj gledalo nanj iz oblastnega okvirja. Zdaj je mimo vsega razuma in v vseh dvomih vedel, česar z razumom ni nikdar želel vedeti.

Mala ura na pisalniku je udarila štiri, ko je šel v posteljo. Ure na stolpih po mestu so ji odgovarjale, njihovo bitje je spet odmevalo iz ladijskih zvonov po luki.

Mister Bonnyfeather je čutil, da se je pomiril s svojim lastnim bistvom, s svojim Stvarnikom in s preteklostjo, odkar je naredil trdni sklep. Fanta, ki je nočoj prišel v hišo, bodo sprejeli in vzgojili, kakor da bi bil kak njegov sorodnik. Toda nikdar naj nihče z izrazito besedo tega ne omeni. Zveza med njima, katero je zdaj tako jasno in razločno čutil, ne da bi jo do kraja razumel, naj ostane brez imena. Tako bo to vprašanje rešeno, s tem, da ga nihče ne bo

46

zastavljal.

Stari mož je zadihal, kakor da se je rešil bremena. Iz kleti pod njim je udarjal vonj po čaju in dišavah močno prav do njega. Vdihaval ga je z zadoščenjem. Če bi se našel kdo, ki bi bil sposoben in bi to zaslužil, za tega bi se dobila lepa dedščina doli pod oboki Bonnyfeatherove hiše.

»Bog bodi zahvaljen«, si je mislil, »zahvaljena predvsem ti, Milostna Devica, da si ohranila tega otroka v svojem svetem, skrivnostnem varstvu in da si meni, starcu prinesla tolažbo!«

Udarci z zadnjega ladijskega zvonca tam zunaj so vprav izzvenjali, ko je legel nanj spalec.

Prav tisto zvonjenje, ki je mištra Bonnyfeathera zazibalo v spanje, je prebudilo Fides v sosedni sobi. Ni hotela zaspati, a bila je trudna od plesa.

Ko se je prebudila, je bila njena obleka v neredu, njeno telo pa je zaspalo ležalo na stolu.

Vrgla je boječ pogled na dečka, a ta je trdo spal. Na lica se mu je naselil rožnati diš zdravega spanca.

Fides je nekaj časa sedela pri miru, da se je do siteda nagledala tega prizora z nepotvorjeno mladostjo. Ni bilo nikogar, ki bi jo bil mogel opazovati.

Ena izmed sveč se je začela solziti. Fides je nalahno vstala in premenjala sveče iz zaloge, ki jo je bila prej prinesla iz kuhinje. Potem je vzela svečnik ter po prstih odšla čez hodnik v svojo sobo. Tam je imela visoko zrcalo.

Pred zrcalom stoji si je razvezala lase. V gostih črnih pramenih so ji padali prav do kolen. Skrbno jih je okrtala in počesala, jih spletla v dve dolgi debeli kiti ter si jih ovila okoli glave. Konca kiti je potegnila skozi presledek v laseh spredaj nevzven ter ju privezala s koscent črnega traku, da sta ji kakor rožička molela čez čelo.

Potem si je obličje zdrgnila z mehko krtačo iz kamelje dlake, ki je bila namočena v citronov sok. Z mehko drgalko si je otrl lica ter se vprašuje opazovala. Umila si je oči z mrzlo vodo, potegnila potem obleko čez rame ter jo z enim samim gibom spustila na tla.

Potem je kakor sviloprejška, ki se je izmotala iz svilenege ovoja odfrtolala po sobi v kot, kjer je na kamenitih tleh stal napol prežagan ladijski sod za vodo. Bil je štiri čevlje visok in do dveh tretjin napolnjen z mrzlo vodo. Ne da bi kaj zmignila z obrazom, je Fides stopila v sod ter počenila, dokler se ni voda sklenila nad njenim ramenom. Postala je tako kake pol minute in zdelo se je, kakor da plava njena glava stran od telesa in ogleduje sobo.

Potem je stopila iz vode, ne da bi je kaj polila po tleh, se naglo osušila in začela z lahimi gibnimi koraki hoditi po sobi.